

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

САПРУН СТАНІСЛАВ ТЕОДОЗІЙОВИЧ

УДК 796.032:37.037 (043.3/5)

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ
ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ
УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ
(НА ПРИКЛАДІ УЧНІВ 4-Х КЛАСІВ)**

24.00.01 – олімпійський і професійний спорт

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з фізичного виховання та спорту

Львів – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
Єднак Валерій Дмитрович,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
доцент кафедри теорії і методики олімпійського
та професійного спорту

Офіційні опоненти: доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор
Томенко Олександр Анатолійович,
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка, завідувач кафедри
теорії і методики фізичної культури;

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
Єрмолова Валентина Михайлівна,
Національний університет фізичного виховання і спорту
України, професор кафедри історії спортивного
та олімпійського руху

Захист дисертації відбудеться 26 листопада 2015 року о 15 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 35.829.01 Львівського державного університету фізичної культури (79007, м. Львів, вул. Костюшка, 11).

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Львівського державного університету фізичної культури (79007, м. Львів, вул. Костюшка, 11).

Автореферат розіслано « ____ » жовтня 2015 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

А. С. Вовканич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасним умовам науково-педагогічного розвитку України притаманне становлення української освіти, яка здатна забезпечити учнів високим рівнем знань та вмінь, сприяє формуванню загальнолюдських ідеалів і дотриманню національних традицій виховання через різні інновації у навчально-виховному процесі школярів. Відповідно постає завдання формування та вдосконалення особистості школяра як у морально-психологічному, так і у фізичному аспекті. Проте статистика вказує на низьку рухову активність, стрімке поширення хронічних і застудних захворювань та зниження успішності навчання школярів, поширення правопорушень серед неповнолітніх (Л.П. Сергієнко, 2001; М.М. Булатова, 2007; Т.Ю. Круцевич, 2012). Погіршення рівня соматичного здоров'я, фізичної підготовленості та фізичного розвитку учнів початкових класів викликає занепокоєння з боку фахівців та зумовлює пошук оптимальних шляхів вдосконалення сучасної освітньої системи (В.Ю. Кузьменко, 2003; Н.В. Карачевська, 2007; І.О. Серєда, 2011; О.М. Боднарчук, 2013).

Дослідження науковців свідчать про те, що саме в молодшому шкільному віці закладаються основи культури рухів, успішно засвоюються нові, раніше невідомі вправи та рухові дії, формується свідомість, моральні та гуманістичні якості особистості, удосконалюються мислення та сприйняття нової інформації, відбувається активний фізичний розвиток організму та його систем, стрімко зростають показники розвитку фізичних якостей, що необхідні для ефективної участі в різних формах рухової активності (Е.С. Вільчковський, 1998; Л.В. Гнітецький, 2000; Д.М. Солопчук, 2007; К.М. Огніста, 2013).

Одним із оптимальних напрямів вирішення зазначеної проблеми та вдосконалення навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах виступають ідеї та принципи олімпізму, що реалізуються через систему олімпійської освіти. Саме завдяки олімпійській освіті можна сприяти вихованню психічно і фізично здорової людини, патріота, толерантної, законслухняної особи, яка в повсякденному житті дотримується правил чесної гри (В.С. Родиченко, 2005; Л.И. Лубышева, 2007; В.М. Єрмолова, 2009–2011).

Основні ідеологічні принципи олімпійської освіти – це гармонійний розвиток особистості, поєднання духовних, фізичних, моральних та інтелектуальних якостей особистості. Витоки формування олімпійської освіти сягають віків античності, принципи калокагатії у працях давньогрецьких філософів привертала увагу дослідників. Зокрема, їх деталізував П. де Куберген, котрий вважав необхідним одночасний розвиток духовних, фізичних та інтелектуальних якостей людини (М.М. Булатова, 2008; О.Г. Касьяненко, 2008; В. М. Єрмолова, 2011).

Від 70-х років ХХ ст. активізували свою діяльність центри олімпійських досліджень та освіти, музеї, національні олімпійські академії, упроваджуючи олімпійську освіту в багатьох країнах світу. Зарубіжні фахівці (D. Binder, 1995; R. Naul, 1998; K. Georgiadis, 2007, 2010; N. Muller, 2011) опублікували низку методичних матеріалів, монографій та посібників для дітей, де детально висвітлено історичні факти олімпійського руху, соціальні та екологічні питання, аспекти чесної гри („Fair play”) та цікаві завдання для школярів.

Науковці Росії (В.И. Столяров, 1990, 2007; Г.Ф. Петлеваний, 1997, 2001–2002; В.С. Родиченко, 1997, 2007; М.В. Антипова, 1998, 1999; С.Ю. Баринов, 1999; М.А. Захаров, 2002; Г.М. Поликарпова, 2003; А.Ю. Кашкарев, 2009 та ін.) в основному пропонують поширювати ідеї та принципи олімпізму в межах позакласної та навчально-виховної роботи в позаурочний час. Водночас в Росії існує практика безпосередньої моделі впровадження олімпійської освіти, проте вона використовується лише для учнів 8-х класів.

Питання упровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнівської молоді висвітлено у дослідженнях українських науковців Ю.А. Бріскіна (2007, 2011), М.М. Булатової (2002–2014), О.М. Вацеби (2007), В.М. Єрмоловой (2002–2014), Н.В. Москаленко (2010), Ю.О. Олійника (2011, 2012), В.М. Платонова (1994–2014), Я.В. Тимчака (2012), О.А. Томенка (2009, 2013), Я.С. Щербашина (2006, 2007, 2009, 2014), Ю.П. Юхимук (2010) та ін.

Проте в Україні серед дисертаційних робіт, присвячених дослідженню теоретико-методичних засад олімпійської освіти (В.М. Єрмолова, 2010; Ю.П. Юхимук, 2010; Ю.О. Олійник, 2012; Я.С. Щербашин, 2014), бракує праць, пов'язаних із впровадженням олімпійської освіти в навчально-виховний процес молодших школярів.

Удосконалення фізичних, розумових та духовних якостей школярів потребує комплексного підходу до їх формування, і саме олімпійська освіта здатна забезпечити процес формування гармонійного розвитку молодого покоління на основі ідей та принципів олімпізму. Сьогодні школа залишається головною установою, яка покликана формувати духовно-моральні, фізичні та інтелектуальні якості дитини, використовуючи інноваційні підходи до навчання і виховання, до яких можна зарахувати й олімпійську освіту. Проте аналіз актуальності проблеми, пов'язаної з її реалізацією, та ступінь її опрацювання вітчизняними і зарубіжними науковцями дозволяє констатувати такі протиріччя:

- між зазначеною в нормативних документах потребою в гармонійному розвитку особистості дитини та часто декларативним її характером через відсутність в реальній педагогічній практиці;
- між можливостями навчально-виховного потенціалу олімпійської освіти та недостатньою розробленістю шляхів цілеспрямованого й систематичного її використання в навчально-виховному процесі учнів молодшого шкільного віку;
- між орієнтацією більшості вчителів на гуманістичну педагогіку, яка передбачена в меті оновленої олімпійської освіти, та недостатньою їх теоретичною й методичною підготовкою щодо реалізації олімпійської освіти в початковій школі.

Актуальність означених протиріч, недостатнє вивчення проблем упровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес школярів молодшого шкільного віку в педагогічній теорії і практиці обумовили вибір теми нашого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. за темою «Історичні, організаційно-методичні й правові засади реалізації олімпійської освіти України», що розробляється відповідно до замовлення МОН України № 1241 від 28.10.11 р. (номер держреєстрації 0111U001714). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Тернопільського національного

педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 7 від 28.02.2012 р.). Внесок автора, як співвиконавця теми, полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробленні організаційних форм та перевірці ефективності використання методичних аспектів упровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів початкових класів.

Мета дослідження полягала в розробці та теоретичному обґрунтуванні організаційних і методичних основ упровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів молодшого шкільного віку (на прикладі 4-х класів).

Завдання дослідження:

1. Узагальнити досвід впровадження олімпійської освіти серед учнів молодшого шкільного віку у світі.

2. Визначити ставлення та готовність до реалізації олімпійської освіти учасників навчально-виховного процесу.

3. Розробити проєкт «Олімпійська освіта школярів» та експериментально перевірити його ефективність для обґрунтування організаційних та методичних основ олімпійської освіти учнів 4-х класів.

4. Розробити методичні рекомендації для вчителів початкових класів щодо впровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів молодшого шкільного віку.

Об'єкт дослідження: олімпійська освіта учнів початкових класів.

Предмет дослідження: організаційні та методичні основи олімпійської освіти учнів 4-х класів.

Методи дослідження. У процесі виконання дисертаційного дослідження використано такі методи: теоретичні, соціологічні, педагогічні, медико-біологічні та методи математичної статистики.

Наукова новизна отриманих результатів:

- *уперше* для вдосконалення навчально-виховного процесу учнів 4-х класів розроблено проєкт «Олімпійська освіта школярів», у якому обґрунтовано організаційні та методичні основи олімпійської освіти як спеціально організованого педагогічного процесу;

- *уперше* розроблено та обґрунтовано методичні рекомендації з олімпійської освіти для вчителів початкових класів загальноосвітніх шкіл, що містять організаційно-методичні вказівки для ефективного засвоєння ідеалів та цінностей олімпізму;

- *уперше* для підвищення ефективності олімпійської освіти учнів молодшого шкільного віку розроблено форми роботи з батьками (залучення до позаурочних і позашкільних заходів, проведення лекцій, семінарів, виступів тощо);

- *удосконалено* контекстний компонент інтеграції олімпійських знань у навчально-виховному процесі школярів 4-х класів через використання міжпредметних зв'язків («Основи здоров'я», «Образотворче мистецтво», «Трудове навчання», «Я і Україна» та ін.) шляхом розробки матеріалів про олімпізм, олімпійський рух, Олімпійські ігри, спорт та фізичну культуру;

- *набули подальшого розвитку* відомості про ставлення батьків та учнів до вдосконалення навчально-виховного процесу засобами олімпійської освіти й готовність учителів до її реалізації в умовах сучасної школи;

- *набули подальшого розвитку* наукові дані про зміст, засоби, методи, форми реалізації олімпійської освіти в навчально-виховному процесі школярів.

Практична значущість дослідження полягає в можливості використання отриманих результатів для впровадження олімпійської освіти в початкових класах, у системі післядипломної освіти педагогічних кадрів, підготовці лекційного матеріалу з олімпійської освіти для студентів державними освітніми установами та регіональними відділеннями Олімпійської академії України. Матеріали дисертаційного дослідження можна використовувати для підготовки навчальних програм, посібників і методичних рекомендацій; під час планування, підготовки та проведення позакласних спортивно-масових, розважальних та фізкультурно-оздоровчих заходів у початкових класах загальноосвітніх шкіл України. Розроблено методичні рекомендації «Олімпійська освіта школярів» для вчителів початкових класів, що дасть змогу підвищити їхній рівень знань з олімпійської тематики.

Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес загальноосвітніх шкіл I–III ступенів № 10, № 23 м. Тернополя, № 1 м. Бучача та № 2 м. Збаража (довідка № 325/01-18 від 30.04.2014 р., № 01-04/549 від 29.09.2014 р.). Про результати дослідження свідчать акти впровадження.

Особистий внесок автора полягає у визначенні напрямку, мети, завдань дослідження, вивченні теоретичного матеріалу, аналізі отриманих експериментальних даних, формулюванні висновків та методичних рекомендацій; оформленні дисертаційної роботи. Автор самостійно розробив та провів педагогічний експеримент, який полягав у впровадженні авторського проекту «Олімпійська освіта школярів» у навчально-виховний процес учнів 4-х класів загальноосвітніх шкіл Тернопільської області.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційної роботи оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських конференціях: «Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації» (Тернопіль, 2010); «Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи» (Дрогобич, 2011, 2013); «Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві» (Луцьк, 2012); «Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції» (Тернопіль, 2012); «Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві» (Луцьк, 2013); «Підготовка майбутніх учителів до реалізації державного стандарту початкової загальної освіти» (Тернопіль, 2013); «Актуальні проблеми розвитку фізичного виховання, спорту і туризму в сучасному суспільстві» (Івано-Франківськ, 2013); «Актуальні аспекти фізичного виховання, спорту і здоров'я людини» (Тернопіль, 2013); «Молода спортивна наука України» (Львів, 2014).

Публікації. Основні результати дослідження викладено в 10 публікаціях (8 одноосібних), серед них 6 – у фахових виданнях (два з яких включені до міжнародних наукометричних баз) та 4 праці – в інших виданнях України. Додатково результати дисертаційного дослідження висвітлено в методичних рекомендаціях для вчителів початкових класів.

Структура роботи. Дисертаційна робота складається зі змісту, переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Дисертація містить 24 таблиці, 33 рисунки, 23 додатки. У роботі

використано 257 джерел наукової і спеціальної літератури, з них 19 – іноземною мовою. Загальний обсяг дисертації становить 249 сторінок, із них основного тексту – 169 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено зв'язок роботи з науковими планами, темами, з'ясовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну й практичну значущість отриманих результатів, подано дані про апробацію результатів досліджень, зазначено кількість публікацій.

У першому розділі **«Теоретичне обґрунтування інтеграції олімпійської освіти у навчально-виховний процес учнів молодшого шкільного віку»** проведено теоретичний аналіз літературних джерел з проблематики впровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів молодших класів. Вивчено та узагальнено міжнародний досвід реалізації освітніх програм на основі ідей та принципів олімпізму. Охарактеризовано ключові напрями досліджень вітчизняними науковцями інтеграції олімпійської освіти для учнів різного віку. Обґрунтовано доцільність удосконалення програмного матеріалу з окремих навчальних предметів у загальноосвітніх школах, збільшення рухової активності школярів та залучення до самостійних занять фізичними вправами.

На основі аналізу теоретичних матеріалів визначено, що олімпійська освіта популяризується та набуває глобальних масштабів завдяки державним та громадським організаціям країн. Ідеї олімпізму дедалі частіше постають об'єктами і предметами дослідження фахівців олімпійського спорту й фізичного виховання України та зарубіжжя. Дослідження різних аспектів олімпійської освіти як позитивного фактора навчання і виховання здійснювали Ю.А. Бріскін (2007, 2011), О.М. Вацеба (2007), В.М. Єрмолова (2007, 2011–2014), О.А. Томенко (2008), Н.В. Москаленко (2010), В.П. Юхимук (2010), Ю.О. Олійник (2012). Ґрунтовні напрацювання та розробки з олімпійської освіти учнів молодшого шкільного віку характерні для освітніх систем США, Канади, Німеччини та Австралії, де їхньою реалізацією опікується національні олімпійські комітети або олімпійські академії країн. Програми з олімпійської освіти впроваджено переважно як факультативні, хоча існують також позаурочні та позашкільні форми її реалізації.

Упровадження олімпійської освіти у школах України перебуває в процесі активної популяризації та розвитку. Відбувається значна кількість навчально-виховних, спортивно-масових, фізкультурно-оздоровчих заходів, дійств із залученням видатних спортсменів та тренерів, функціонування шкіл мережі олімпійської освіти та ін. Проте бракує напрацювань із реалізації олімпійської освіти саме в молодшому шкільному віці у стінах школи, із залученням до цього процесу вчителів початкових класів та батьків школярів.

У другому розділі **«Методи й організація дослідження»** описано використані в роботі методи дослідження, його контингент та організацію.

Під час виконання дисертаційної роботи застосовано такі методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел, анкетування, бесіди,

тестування, педагогічний експеримент, антропометрію, вимірювання частоти серцевих скорочень (ЧСС), артеріального тиску (АТ), життєвої ємності легень (ЖЄЛ), визначення рівня соматичного здоров'я за методикою Г.Л. Апанасенка, методи математичної статистики.

Дослідження проводилося впродовж 2010–2014 років чотирма етапами:

На *першому етапі* (вересень 2010 р. – лютий 2012 р.) вивчено стан досліджуваної проблематики в дисертаційних роботах, авторефератах, публікаціях, статтях, монографіях, інших літературних джерелах та мережі Інтернет. Загалом було проаналізовано 257 літературних джерел, серед яких 19 – зарубіжних авторів. Було визначено вихідні теоретичні положення, об'єкт, предмет, мету, конкретизовано завдання дослідження.

На *другому етапі* (березень – жовтень 2012 р.) було проведено констатувальний експеримент, під час якого здійснено анкетування 462 учнів 4-х класів, 129 вчителів початкових класів, 234 батьків школярів. Експеримент відбувався на базі загальноосвітніх шкіл I–III ступенів № 4, № 10, № 14, № 17, № 18, № 23, спеціалізованих шкіл I–III ступенів № 3 та № 5 із поглибленим вивченням іноземних мов, Класичної гімназії м. Тернополя, загальноосвітньої школи I–II ступенів с. Великий Говилів (Теребовлянський район), загальноосвітньої школи I–III ступенів с. Малий Ходачків (Тернопільський р-н), загальноосвітньої школи I–II ступенів с. Романівка (Теребовлянський р-н). Було підготовлено 3 варіанти анкет для учнів, учителів і батьків школярів. Також на цьому етапі відбувалися педагогічні спостереження за навчально-виховним процесом школярів, було вивчено нормативно-правові, методичні матеріали, відповідність дидактичних методів, засобів та принципів навчання, що використовувалися в навчально-виховному процесі. Також констатувальний експеримент передбачав визначення рівня фізичної підготовленості, соматичного здоров'я та рівня обізнаності з питань фізичної культури та олімпійської тематики учнів, котрі повинні були стати учасниками експериментальної роботи.

На *третьому етапі* (жовтень 2012 р. – травень 2013 р.) було розроблено експериментальний проєкт «Олімпійська освіта школярів» та розпочато впровадження ідей олімпійської освіти серед учнів 4-х класів загальноосвітніх шкіл I–III ступенів № 10 та № 23 м. Тернополя та загальноосвітніх шкіл I–III ступенів № 1 м. Бучача і № 2 м. Збаража. В експериментальній роботі взяли участь 189 учнів 4-х класів, з них 99 – експериментальної групи (ЕГ; хлопчики, n=56; дівчатка, n=43) і 90 – контрольної групи (КГ; хлопчики, n=43; дівчатка, n=47). Проведено ідентичне анкетування учнів 4-х класів наприкінці формувального експерименту. Також повторно було визначено рівень фізичної підготовленості та соматичного здоров'я школярів, рівень захворюваності учнів, відвідуваність шкільних уроків та занять у спортивних секціях.

На *четвертому етапі* (червень 2013 р. – червень 2014) узагальнено проміжні та кінцеві результати констатувального і формувального експериментів, оформлено та опубліковано основні результати дослідження.

У третьому розділі «**Ставлення та готовність учасників навчально-виховного процесу до реалізації олімпійської освіти**» описано зміст констатувального експерименту дослідження, під час якого було проведено

анкетування вчителів, учнів та їхніх батьків, з'ясовано думки респондентів щодо формування змісту олімпійської освіти, її практичної інтеграції в навчально-виховний процес учнів початкових класів та рівень теоретичних знань з олімпійської тематики.

Анкетування батьків школярів дало змогу отримати такі результати: 61% батьків лише інколи займаються фізичними вправами; 41% дітей займаються спортом лише декілька годин на тиждень; 32% батьків вважають, що варто проводити 4–5 уроків фізичної культури на тиждень; 48% батьків переконані в ефективності уроків фізичної культури лише частково за впливом на здоров'я, рухову активність та фізичний розвиток дитини; 77% батьків впевнені в необхідності приділення більшої уваги у школі фізичному розвитку та оздоровленню школярів; понад 55% батьків відомі лише ключові моменти з олімпійської освіти та олімпійського руху; 55% батьків підтвердили доцільність впровадження системи олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів початкових класів.

На думку 62% учителів початкових класів, учні мають достатній рівень рухової активності та здоров'я; 86% учителів вважають, що дехто з батьків інколи заохочує своїх дітей до систематичних занять фізичними вправами; 21% учителів переконані в недостатній кількості позакласних заходів; на думку 80% учителів навчальні плани лише частково відповідають умовам їхньої практичної реалізації на сьогодні; елементарними відомостями з олімпійської освіти володіють 63% учителів; 70% учителів вбачають упровадження олімпійської освіти, передусім, в оптимізації міжпредметних зв'язків та за рахунок позакласної та виховної роботи; лише 1% учителів не бажає сприяти впровадженню олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів початкових класів.

Відповідно до отриманих відповідей під час анкетування учнів 4-х класів, понад 50% школярів відвідують спортивні секції або гуртки; 56% – хотіли б більше уроків фізичної культури; 77% – бажають брати активну участь у підготовці та проведенні різних заходів; 96% – із задоволенням відвідують уроки фізичної культури у школі; 36% учнів отримують інформацію про спорт і фізичну культуру від учителів у школі; 70% – прагнуть отримувати більше інформації про Олімпійські ігри та спорт взагалі.

З урахуванням результатів анкетування учасників констатувального експерименту розроблено експериментальний проект «Олімпійська освіта школярів» для впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх шкіл, визначено форми реалізації олімпійської освіти (урочні, позаурочні, позашкільні) та подане методичне забезпечення (зошити, методичні рекомендації).

У четвертому розділі **«Організаційно-методичні основи олімпійської освіти учнів молодшого шкільного віку (на прикладі школярів 4-х класів) та їх експериментальне обґрунтування»** описано результати формуального експерименту, обґрунтовано організаційні форми реалізації та методичні аспекти впровадження олімпійської освіти для учнів 4-х класів. Експериментальне дослідження полягало у впровадженні низки інновацій у навчально-виховний процес учнів 4-х класів, а саме: наданні теоретичної інформації з основ олімпійських знань

на уроках фізичної культури та інших предметів, проведенні позакласних заходів та використанні спеціально розроблених зошитів з основ олімпійської освіти та спорту.

Результати експериментального дослідження дали змогу розробити проект «Олімпійська освіта школярів» (рис. 1), метою якого було виховання гармонійно розвинених учнів молодшого шкільного віку, залучення їх до олімпійського руху через формування знань та умінь на основі цінностей олімпізму. Відповідно до мети проекту були обрані завдання (оздоровчі, освітні, виховні), форми організації (позашкільні, позаурочні та урочні), методи (практичні, методи використання слова та демонстрації), засоби (фізичні вправи та рухова активність школярів; оздоровчі сили природи; гігієнічні фактори) та принципи (науковості і доступності; превентивності; гуманізму; інтегративності; систематичності і наскрізності; неперервності і практичної цілеспрямованості) експериментального впровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес ЕГ школярів.

Ефективність розробленого проекту «Олімпійська освіта школярів» визначено за показниками теоретичних знань учнів з олімпійської тематики, відвідуваності спортивних секцій, успішності навчання, кількості пропущених уроків у школі, рівня соматичного здоров'я та розвитку фізичних якостей.

За результатами проведеного наприкінці експериментального дослідження анкетування вдалося визначити, що на 4–18 % збільшилася кількість правильних відповідей в анкеті серед учнів ЕГ; в учнів КГ кількість правильних відповідей зросла на 1–8 % або була незмінною. Також на 11 % зросла кількість учнів ЕГ, які розпочали відвідувати секції або гуртки наприкінці навчального року.

Результати визначення фізичної підготовленості наприкінці експерименту свідчать про достовірні відмінності між показниками ЕГ і КГ ($p < 0,001$), де більш значущі зрушення відбулися саме у школярів ЕГ. Показники розвитку швидкісних якостей школярів ЕГ зросли порівняно з результатами на початку навчального року на 10 % (хл.) і 12 % (дів.), силових здібностей – на 53 % (хл.) і 41 % (дів.), показники розвитку витривалості – на 20 % (хл.) і 29 % (дів.), швидкісно-силових якостей – на 15 % (хл.) і 23 % (дів.), показники розвитку гнучкості – на 43 % (хл.) і 47 % (дів.), показники розвитку спритності – на 6 % (хл.) і 8 % (дів.).

Повторне тестування школярів для визначення та оцінювання соматичного здоров'я дало змогу виявити позитивні зміни в сумарних показниках рівня соматичного здоров'я серед хлопчиків та дівчаток обох груп, проте вірогідніші зрушення відбулися серед учнів експериментальної групи. Вихідний рівень здоров'я всіх учасників експерименту був на нижчому за середній рівні (5,06–5,39). Школярі ЕГ наприкінці дослідження продемонстрували середній рівень соматичного здоров'я (хл. – $8,28 \pm 0,34$; дів. – $7,67 \pm 0,36$). Учасники ж КГ після експерименту мали результати нижчого за середній рівня (хл. – $5,95 \pm 0,34$; дів. – $5,97 \pm 0,4$). Результати по закінченні експерименту засвідчили статистично вірогідні зрушення ($p < 0,001$) серед учнів експериментальної групи школярів.

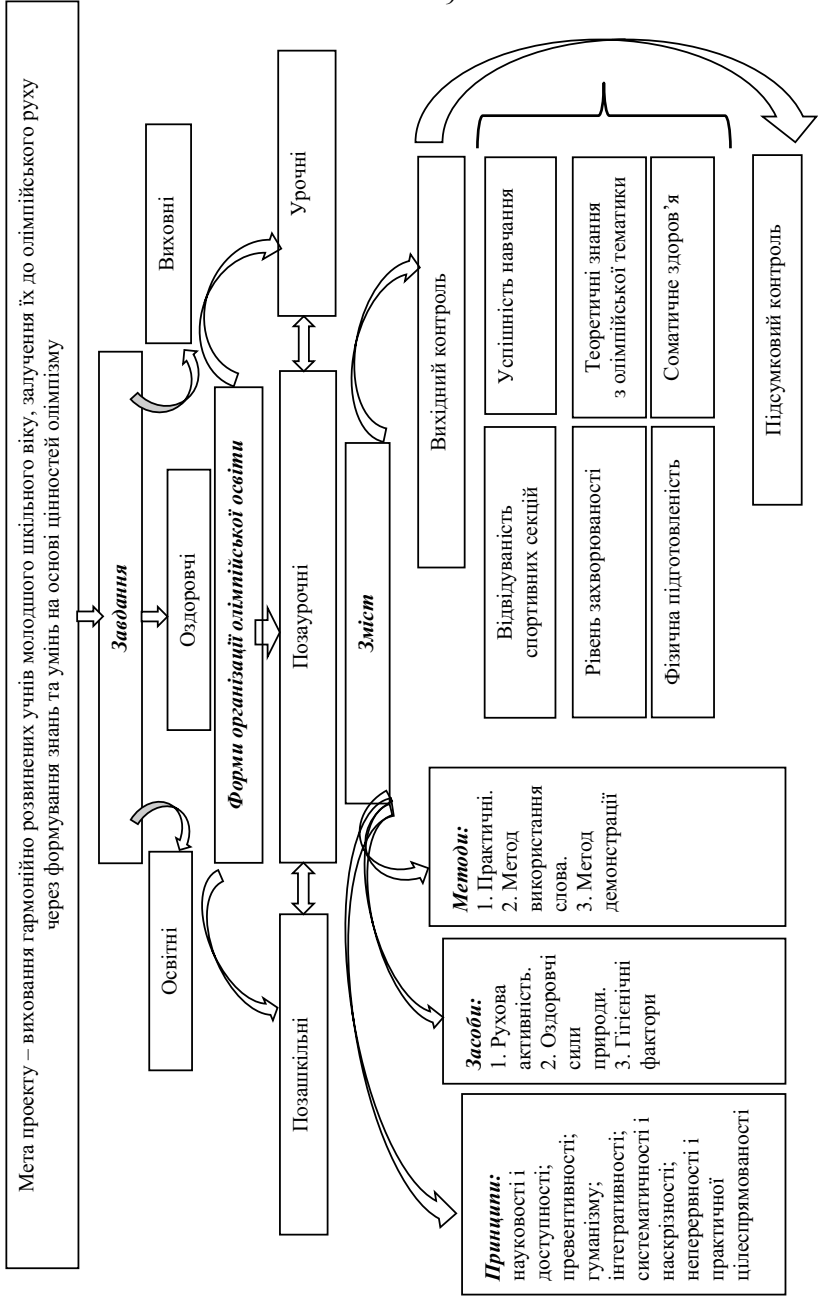

Рис. 1. Блок схема реалізації проєкту «Олімпійська освіта школярів»

У процесі роботи проаналізовано показники успішності навчання наприкінці експериментального навчального року та попереднього навчального року, коли учні навчалися у третьому класі, були зафіксовані невисокі показники загальної успішності школярів, адже середні результати семи предметів не перевищують 11 балів на завершення четвертого року навчання у школі. Показники за обома групами досліджуваних (ЕГ та КГ) свідчать про зниження рівня загальної успішності з предмета «Фізична культура», що підтверджують дослідження та твердження науковців про поступове зниження успішності з цього предмета. Серед основних причин поступового зниження інтересу до фізичної культури у школярів такі: недостатня професійна підготовка вчителів фізичної культури (часто класоводів), відсутність популярності предмета «Фізична культура» через відміну оцінювання навчальних досягнень учнів, недоліки в змісті та методиці проведення уроків фізичної культури, недале виконання учнями окремих завдань (вправ) на уроках, відсутність мотивації до занять фізичними вправами або спортом, байдужість з боку батьків щодо фізичної активності їхніх дітей, низький рівень матеріально-технічної бази школи та захоплення учнів іншими навчальними предметами.

Кількість пропущених уроків у школах, у тому числі і через хворобу, зменшилася у всіх групах та класах ЕГ та КГ порівняно з попереднім навчальним роком, коли школярі були у 3-му класі. Аналізуючи пропуски уроків через хворобу або погане самопочуття, слід також відзначити, що більш достовірне зменшення пропущених уроків через хворобу було отримано серед учнів ЕГ (у ЗОШ № 23 м. Тернополя – на 66, у ЗОШ № 10 м. Тернополя – на 39, у ЗОШ № 1 м. Бучача – на 90, у ЗОШ № 2 м. Збаража – на 83 уроки), хоча і серед учасників КГ було відчутне зменшення таких пропусків (у ЗОШ № 23 м. Тернополя – на 41, у ЗОШ № 10 м. Тернополя – на 15, у ЗОШ № 1 м. Бучача – на 75, у ЗОШ № 2 м. Збаража – на 56 уроків). Підсумовуючи результати пропущених уроків за окремими показниками по школах та групах, було констатовано природне зменшення кількості пропущених уроків загалом (завдяки збільшенню відповідальності самих учнів, їхніх батьків за пропущені уроки, зацікавленості у вивченні окремих навчальних предметів тощо) та через хворобу (за рахунок зменшення кількості застудних та інфекційних захворювань у цьому віці) зокрема.

У рамках експериментального дослідження проведено низку спортивно-масових та фізкультурно-оздоровчих заходів, інтегровано теоретичний матеріал з олімпійської освіти завдяки міжпредметним зв'язкам у програмний матеріал інших навчальних дисциплін («Образотворче мистецтво», «Трудове навчання», «Я і Україна» та ін.), залучено більшу кількість школярів до відвідувань спортивних секцій, поліпшено показники фізичного стану учнів. Ефективність застосування експериментального проекту «Олімпійська освіта школярів» підтверджується статистично вірогідним ($p < 0,001$) поліпшенням рівня знань школярів з олімпійської тематики учнів, рівня розвитку фізичних якостей, соматичного здоров'я, зменшенням кількості пропущених уроків та рівня захворюваності серед учнів експериментальної групи.

Реалізуючи основні ідеї та принципи олімпізму, ми провели низку позаурочних заходів із залученням усіх учасників навчально-виховного процесу шкіл, які можуть

стати традиційними або бути доповненими вчителями початкових класів та фізичної культури:

- підготовка та оформлення наочних матеріалів (стендів, емблем, декорацій, плакатів, мультимедійних засобів тощо) з олімпійської освіти;
- залучення до позаурочних та позашкільних заходів учнів та їхніх батьків (змагання, свята, конкурси, вікторини тощо);
- популяризація ідеалів та цінностей олімпізму під час проведення батьківських зборів, засідань батьківських комітетів, показових виступів та лекцій батьків (родичів) на спортивну тематику;
- анкетування батьків з метою мотивування до удосконалення особистих знань з олімпійської тематики та залучення до спортивної діяльності;
- проведення лекцій, практичних, семінарських занять, консультацій, виступів фахівців з олімпійської освіти, фізичного виховання або спортсменів для батьків школярів.

Завдяки методичним та організаційним основам упровадження олімпійської освіти в початкових класах, застосованим під час нашого дослідження, було обґрунтовано доцільність та ефективність запропонованого проекту «Олімпійська освіта школярів» і розроблено низку методичних рекомендацій для реалізації різноманітних урочних, позаурочних і позашкільних заходів, використовуючи ключові ідеали та принципи олімпізму. Визначені організаційно-методичні основи олімпійської освіти для учнів 4-х класів передбачають таке:

- значне збільшення фізичної та творчої активності школярів;
- залучення школярів до систематичного відвідування спортивних секцій та гуртків;
- удосконалення теоретичної складової навчальних предметів для учнів 4-х класів (використовуючи матеріал з олімпійської тематики);
- урізноманітнення позаурочної та позашкільної діяльності школярів;
- гуманізація системи освіти і виховання учнів початкових класів;
- активне залучення до олімпійських ідеалів та цінностей батьків школярів;
- забезпечення науково-теоретичної та методичної підготовки учителів початкової школи з питань олімпійської освіти.

У п'ятому розділі «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» підсумовано результати виконаного дослідження. Проведено порівняння отриманих результатів із наявними та обґрунтовано необхідність подальших досліджень.

Підтверджено:

- наукові дані про низький рівень фізичної підготовленості учнів молодшого шкільного віку (В.В. Білецька, 2008; М.М. Борейко, 2002; І.О. Когут, 2004; Т.Ю. Круцевич, 2012; Н.В. Москаленко, 2010; І.А. Тях, 2008 та ін.);
- відомості науковців про низький рівень фізичного здоров'я дітей молодшого шкільного віку (О.Ц. Демінський, 1995; А.С. Калмикова, 2001; І.О. Когут, 2006; Т.Ю. Круцевич, 2001; Н.В. Москаленко, 2010; І.О. Калиниченко, 2008);
- наукові дані щодо доцільності використання системи олімпійської освіти саме серед учнів початкових класів, яка сприяє поліпшенню успішності навчання у школі, рівня соматичного здоров'я, фізичної підготовленості, дотриманню

здорового способу життя, залученню школярів до систематичних занять фізичними вправами, а також позитивним змінам у моральності учнів (М.М. Булатова, 2004–2014; О.М. Вацеба, 2004–2008; В.М. Єрмолова, 2004–2012, С.Ф. Матвеев, 2007–2010; Н.В. Москаленко, 2010; Ю.О. Олійник, 2011–2012; О.А. Томенко, 2007–2013; Я.С. Щербашин, 2007–2014; В.П. Юхимук, 2007–2010; та зарубіжні М.В. Антипова, 1998–2008; Ц.А. Высоцки, 2006; К.Н. Ефременкова, 1998; А.Ю. Кашкарева, 2009; Е.Н. Кулінкович, 2002; Л.И. Лубышева, 2007; Г.М. Поликарпова, 2003; Г.Ф. Петлеваний, 2002; Ю.А. Прокопчук, 1998; В.С. Родіченко, 2005; В.И. Столяров, 1999, 2007; К. Georgiadis, 2007, 2010; R. Naul, 2007).

Набули подальшого розвитку:

- наукові дані про зміст, засоби, методи, форми реалізації олімпійської освіти в навчально-виховному процесі школярів (М.В. Антипова, 1998–2008; М.М. Булатова, 2002–2014; В.В. Григоревич, 2007; В.М. Єрмолова, 2008–2011; К.Н. Єфременков, 1998; Г.М. Полікарпова, 2003; И. Смалінскайте, 2002; В.И. Столяров, 2007; В.П. Юхимук, 2007–2010);
- дані про ставлення батьків та учнів щодо вдосконалення навчально-виховного процесу засобами олімпійської освіти та готовність учителів до її реалізації в умовах сучасної школи (О.М. Вацеба, 2007; В.М. Єрмолова, 2011; Ю.О. Олійник, 2012; Н.В. Москаленко, 2010; В.П. Юхимук, 2010);

Удосконалено:

- контекстний компонент інтеграції олімпійських знань у навчально-виховному процесі школярів 4-х класів через використання міжпредметних зв'язків («Основи здоров'я», «Трудове навчання», «Образотворче мистецтво», «Я і Україна» та ін.), завдяки розробці матеріалів про олімпізм, олімпійський рух, спорт та фізичну культуру.

Уперше:

- розроблено проект «Олімпійська освіта школярів» для обґрунтування організаційних і методичних основ олімпійської освіти учнів 4-х класів як спеціально організованого педагогічного процесу;
- розроблено та обґрунтовано методичні рекомендації з олімпійської освіти для вчителів початкових класів загальноосвітніх шкіл, що містять організаційно-методичні вказівки для ефективної популяризації ідеалів та цінностей олімпізму, які стають дієвими мотивами поведінки школярів;
- розроблено зміст і форми роботи з батьками (залучення до позаурочних і позашкільних заходів, проведення лекцій, семінарів, виступів з батьками тощо), що сприяють підвищенню рівня знань з олімпійської тематики батьків та їхніх дітей.

ВИСНОВКИ

1. Впровадження олімпійської освіти у шкільному середовищі останнім часом набуває дійсно глобальних масштабів завдяки державним та громадським організаціям країн світу. Ідеї олімпізму дедалі частіше постають об'єктами та предметами наукового дослідження фахівців України та зарубіжжя, які визнають олімпійську освіту дієвим фактором навчальної та виховної діяльності. Проте

бракує досліджень процесу інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів початкових класів загалом та для 4-х класів зокрема.

Шляхи удосконалення навчально-виховної системи для учнів початкових класів завдяки олімпійській освіті повинні полягати в розширенні світогляду школярів через історію олімпійського руху й Олімпійських ігор та збільшенні їхньої рухової активності в межах школи та поза нею.

2. За результатами констатувального експерименту щодо визначення ставлення та готовності учасників навчально-виховного процесу до реалізації олімпійської освіти виявлено, що 61% батьків лише інколи займається фізичними вправами; 55% батьків підтвердили доцільність упровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів початкових класів; 77% батьків впевнені в актуальності приділення більшої уваги у школі фізичному розвитку та оздоровленню школярів; 80% учителів вважають, що навчальні плани відповідають умовам їхньої практичної реалізації лише частково; 70% учителів вбачають упровадження олімпійської освіти, передусім, в оптимізації міжпредметних зв'язків та за рахунок позакласної й виховної роботи; 56% учнів хотіли б відвідувати більше уроків фізичної культури впродовж тижня; 70% учнів прагнуть отримувати більше інформації олімпійського спрямування.

3. Показники соматичного здоров'я школярів перед початком формувального експерименту мали нижчий за середній рівень (5 балів) як серед хлопчиків, так і серед дівчаток. У результаті тестування рухових якостей у школярів 4-х класів високий рівень розвитку зафіксовано лише для гнучкості та швидкісно-силових здібностей, решта відповідали середньому та низькому рівням.

4. Експериментальний проект «Олімпійська освіта школярів» для учнів 4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів ґрунтується на урочних, позаурочних та позашкільних формах організації занять, використанні міжпредметних зв'язків, інтеграції олімпійських знань у предмети навчального плану для 4-х класів. Упровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів 4-х класів передбачає значне збільшення фізичної (залучення до спортивних секцій, участь у спортивно-масових заходах з використанням олімпійських церемоній, самостійні заняття) і творчої активності (інтеграція основ олімпійських знань у зміст навчальних предметів, використання творчих завдань із зошита з олімпійської освіти і спорту, культурно-освітні заходи, діяльність шкільних бібліотек, інші позаурочні форми роботи зі школярами) школярів, ефективно сприяє гуманізації системи освіти і виховання та залученню до олімпійських ідеалів і цінностей.

За результатами експериментального дослідження обґрунтовано організаційно-методичні основи впровадження олімпійської освіти в навчально-виховне середовище учнів 4-х класів, а саме: залучення школярів до систематичного відвідування спортивних секцій; удосконалення теоретичної складової навчальних предметів для учнів 4-х класів; урізноманітнення позаурочної та позашкільної діяльності школярів; активне залучення до олімпійських ідеалів та цінностей батьків школярів; забезпечення науково-теоретичної та методичної підготовки учителів початкової школи з питань олімпійської освіти.

5. У рамках проекту «Олімпійська освіта школярів» розроблено та реалізовано інноваційні форми роботи з батьками, а саме: залучення до проведення позаурочних

і позашкільних заходів, лекторії, семінари, спільні виступи з батьками, що сприяють підвищенню рівня знань з олімпійської тематики їхніх дітей, залученню родин до систематичних занять фізичною культурою і спортом, дотриманню здорового способу життя, а як наслідок, зміцненню здоров'я дітей, зниженню захворюваності серед школярів та зменшенню кількості пропущених урочних занять через хворобу.

6. Аналіз результатів упровадження проекту «Олімпійська освіта школярів» у навчально-виховний процес учнів 4-х класів продемонстрував поліпшення рівня теоретичних знань школярів з олімпійської тематики. Зокрема, серед учнів ЕГ на 4–18 % зросла кількість правильних відповідей на запитання подані в анкеті; на 11 % збільшилася кількість учнів, що розпочали відвідувати спортивні секції та гуртки; на 7 % зменшилася кількість пропущених уроків школярами загалом та через хворобу зокрема; спостерігалось поліпшення успішності навчання з предметів «Фізична культура», «Основи здоров'я», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Трудове навчання», «Я і Україна».

Показники фізичної підготовленості наприкінці експерименту свідчать про достовірні відмінності між учнями експериментальної та контрольної груп ($p < 0,001$), а більш виражені зрушення відбулися саме у експериментальній групі школярів, де показники розвитку фізичних якостей зросли на 6–53 %.

Позитивні зміни відбулися наприкінці дослідження в показниках рівня соматичного здоров'я серед хлопчиків та дівчаток обох груп, при цьому в експериментальній групі був зафіксований середній рівень (хл. – $8,28 \pm 0,34$; дів. – $7,67 \pm 0,36$), а у контрольній – нижчий за середній (хл. – $5,95 \pm 0,34$; дів. – $5,97 \pm 0,4$), але статистично вірогідними ($p < 0,001$) вони виявилися лише у експериментальній групі школярів.

7. У розроблених методичних рекомендаціях для вчителів початкових класів, основу яких становить викладений та удосконалений контекстний компонент олімпійської освіти для учнів 4-х класів, деталізовано тематику навчального матеріалу з метою їх використання при вивченні навчальних предметів: «Українська мова» – 6 тем, «Математика» – 11 тем, «Читання» – 6 тем, «Основи здоров'я» – 4 теми, «Образотворче мистецтво» – 11 тем, «Музичне мистецтво» – 4 теми, «Трудове навчання» – 15 тем, «Іноземна мова» – 4 теми, «Я і Україна. Громадянська освіта» – 4 теми, «Я і Україна. Природознавство» – 4 теми, «Фізична культура» – 19 тем.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці та апробації теоретичних, організаційних і методичних аспектів олімпійської освіти для учнів 1–3-х класів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

а) у наукових фахових виданнях

1. Сапрун С. Т. Олімпійська освіта, проблеми та шляхи її практичної реалізації в загальноосвітніх навчальних закладах / С. Т. Сапрун // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – К., 2011. – Вип. 13. – С. 557–560.

2. Сапрун С. Т. Досвід реалізації програм олімпійської освіти у зарубіжжі серед учнів молодшого шкільного віку / С. Т. Сапрун // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2012. – № 3 (19). – С. 173–175.

3. Сапрун С. Т. Ставлення батьків учнів 4-тих класів до впровадження олімпійської освіти у навчально-виховний процес школярів/ В. Д. Єднак, С. Т. Сапрун // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк, 2013. – № 1 (21). – С. 159–163.

Особистим внеском автора є обґрунтування проблеми, проведення аналізу та оформлення результатів досліджень.

4. Сапрун С. Т. Методичне забезпечення процесу впровадження олімпійської освіти у навчально-виховний процес учнів 4-тих класів / С. Т. Сапрун // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – К., 2013. – Вип. 7(33), т. 2. – С. 215–218.

5. Сапрун С. Т. Ставлення учнів 4-тих класів до фізичної культури та олімпійської освіти у школі / С. Т. Сапрун // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. – Івано-Франківськ, 2013. – Вип. 18. – С. 288–290 (видання належить до міжнародної наукометричної бази IndexCopernicus).

6. Сапрун С. Вплив олімпійської освіти на рівень фізичної підготовленості учнів 4-тих класів / Станіслав Сапрун // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини. – Л., 2014. – Вип. 18, т. 2. – С. 145–149 (видання належить до міжнародної наукометричної бази IndexCopernicus).

б) у інших виданнях

7. Сапрун С. Т. Олімпійська освіта у процесі фізичного виховання школярів / С. Т. Сапрун // Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації : матеріали VI Всеукр. наук. конф. – Тернопіль, 2010. – С. 15–17.

8. Сапрун С. Т. Ставлення вчителів початкових класів до впровадження олімпійської освіти у навчально-виховний процес школярів / С. Т. Сапрун // Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – Тернопіль, 2012. – С. 276–280.

9. Сапрун С. Т. Вплив олімпійської освіти на рівень соматичного здоров'я учнів 4-тих класів / В. Д. Єднак, С. Т. Сапрун // Актуальні аспекти фізичного виховання,

спорту і здоров'я людини : матеріали Всеукр. наук. конф. студ. та мол. вчених (17–20 грудня 2013 р., м. Тернопіль) / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2013. – С. 19–24. *Особистий внесок здобувача полягає у виявленні проблеми, здійсненні досліджень та формулюванні висновків.*

10. Сапрун С. Т. Олімпійська освіта школярів у загальноосвітніх навчальних закладах України / С. Т. Сапрун // Підготовка майбутніх учителів до реалізації Державного стандарту початкової загальної освіти // Матеріали регіон. наук.-практ. семінару / за заг. ред. В. М. Чайки. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. – С. 164–166.

в) навчально-методичні посібники

11. Сапрун С. Т. Олімпійська освіта школярів / С. Т. Сапрун // Методичні рекомендації для вчителів початкових класів загальноосвітніх шкіл. – Тернопіль, 2014. – 89 с.

АНОТАЦІЯ

Сапрун С. Т. Організаційно-методичні основи олімпійської освіти учнів молодшого шкільного віку (на прикладі учнів 4-х класів). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту зі спеціальності 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт. – Львівський державний університет фізичної культури, Львів, 2015.

Дисертаційне дослідження присвячено проблемі інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів 4-х класів загальноосвітніх шкіл. У рамках дослідження вивчено проблематику впровадження олімпійської освіти серед учнів молодшого шкільного віку у світі. Визначено ставлення та готовність до реалізації олімпійської освіти учасників навчально-виховного процесу.

Обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність організаційних та методичних основ проекту «Олімпійська освіта школярів» для учнів 4-х класів. Розроблено методичні рекомендації щодо впровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнів молодшого шкільного віку для вчителів початкових класів та форми роботи з батьками, що сприяють підвищенню знань з олімпійської тематики батьків та їхніх дітей. Дослідження дало змогу удосконалити контекстний компонент інтеграції олімпійських знань у навчально-виховному процесі школярів 4-х класів, завдяки використанню міжпредметних зв'язків («Основи здоров'я», «Образотворче мистецтво», «Трудове навчання», «Я і Україна» та ін.), шляхом розробки матеріалів про олімпізм, олімпійський рух, Олімпійські ігри, спорт та фізичну культуру.

Результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність розроблених організаційно-методичних основ олімпійської освіти для впровадження в навчальний процес школярів 4-х класів.

Ключові слова: олімпійська освіта, олімпізм, навчально-виховний процес, учні молодшого шкільного віку, організаційно-методичні основи.

АННОТАЦИЯ

Сапрун С. Т. Организационно-методические основы олимпийского образования детей младшего школьного возраста (на примере учеников 4-х классов). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.01 – олимпийский и профессиональный спорт. – Львовский государственный университет физической культуры, Львов, 2015.

Диссертационное исследование посвящено проблеме интеграции олимпийского образования в учебно-воспитательный процесс учащихся 4-х классов общеобразовательных школ. В рамках исследования изучалась проблематика внедрения олимпийского образования в учебно-воспитательный процесс учащихся младшего школьного возраста, его теоретико-методические и организационные основы в мировой практике.

Во время экспериментальных исследований было определено отношение и готовность участников учебно-воспитательного процесса начального звена образования общеобразовательных учебных учреждений к реализации олимпийского образования. Так, 32% родителей считают, что следует проводить 4–5 уроков физической культуры в неделю; 48% убеждены в том, что уроки физической культуры лишь частично влияют на здоровье, двигательную активность и физическое развитие ребенка; 77% уверены в актуальности усиления внимания в школе физическому развитию и оздоровлению школьников; более 55% родителей известны лишь ключевые моменты по олимпийскому образованию, олимпийскому движению и Олимпийским играм; 55% высказались за целесообразность внедрения системы олимпийского образования в учебно-воспитательный процесс учащихся начальных классов.

По мнению учителей начальных классов, 62 % учеников имеют достаточный уровень двигательной активности и здоровья; 21 % учителей считают недостаточным количество внеклассных мероприятий; 80 % учителей убеждены в частичном соответствии учебных планов условиям их практической реализации на сегодня; элементарные сведения по олимпийскому образованию известны 63%; видят внедрение олимпийского образования прежде всего в оптимизации межпредметных связей и за счет внеклассной и воспитательной работы 70%; только 1% учителей не желает способствовать внедрению олимпийского образования в учебно-воспитательный процесс учащихся начальных классов.

Анкетирование учащихся 4-х классов показало, что более 50% школьников посещают спортивные секции или кружки; 56% учащихся хотели бы больше уроков физической культуры; 77% желают принимать активное участие в подготовке и проведении различных мероприятий; 96% с удовольствием посещают уроки

физической культуры в школе; 36% учащихся получают информацию о спорте и физической культуре от учителей в школе; 70% стремятся получать больше информации спортивного направления.

В процессе исследований разработан и внедрен проект «Олимпийское образование школьников» для учащихся 4-х классов. Результаты проведенного эксперимента свидетельствуют о его эффективности, а именно: повысились знания учащихся по вопросам истории олимпийского движения и Олимпийских игр, увеличилось количество учащихся, посещающих занятия в спортивных секциях, улучшился уровень соматического здоровья и физическая подготовленность младших школьников.

Исследование позволило усовершенствовать контекстный компонент интеграции олимпийских знаний в учебно-воспитательный процесс школьников 4-х классов, благодаря использованию межпредметных связей («Основы здоровья», «Изобразительное искусство», «Трудовое обучение», «Я и Украина» и др.), путем внесения материала об олимпизме, олимпийском движении, Олимпийских играх, спорте и физической культуре.

Разработаны методические рекомендации по внедрению олимпийского образования в учебно-воспитательный процесс учащихся младшего школьного возраста для учителей начальных классов и формы работы с родителями, которые способствуют повышению знаний по олимпийской тематике родителей и их детей.

Ключевые слова: олимпийское образование, олимпизм, учебно-воспитательный процесс, ученики младшего школьного возраста, организационно-методические основы.

ABSTRACT

Saprun S. T. Organizational and methodological foundations of Olympic education of the primary school age pupils (on the sample of the 4th form pupils). – Manuscript.

Thesis for a degree of the Candidate of Science in Physical Education and Sport in specialty 24.00.01 – olympic and professional sports. – Lviv State University of Physical Culture, Lviv, 2015.

The thesis is devoted to the problem of Olympic education integration into educational process of the 4th grade pupils of the secondary school. The study examines the problems of Olympic education implementation among primary school age pupils worldwide. Attitude and readiness of the educational process participants to implementation of Olympic education have been determined.

The effectiveness of organizational and methodological foundations of the project «Pupils Olympic education» for the 4th grade pupils has been grounded and experimentally

tested. Methodical recommendations on Olympic education implementation in primary school age pupils' educational process for primary school teachers and parents' activities to improve parents and their children knowledge about Olympic subject have been worked out. The study allowed to improve the contextual component of Olympic knowledge integration in the educational process of the 4th grade pupils through the use of interdisciplinary connections («Health Basics», «Fine Arts», «Labor Studies», «Ukraine and Me», etc.) by developing materials on Olympism, the Olympic movement, the Olympic Games, sport and physical culture.

The results of pedagogical experiment confirmed the effectiveness of the developed organizational and methodological foundations for Olympic education implementation into the educational process of the 4th grade pupils.

Key words: Olympic education, Olympism, educational process, pupils of primary school age, organizational and methodical bases.

Підписано до друку 24.09.2015.
Формат 60×84/16.
Папір друкарський. Ум. друк. арк. 0,9.
Зам. № 411. Наклад 100 пр.

Видавництво «ПАІС»
Ресстраційне свідоцтво ДК № 3173 від 23 квітня 2008 р.
вул. Гребінки 5, оф. 1, м. Львів, 79007
тел.: (032) 225-60-14, (032) 261-24-15
e-mail: pais@mail.lviv.ua; <http://www.pais.com.ua>